

Osobní fondy spisovatelek v Památníku Petra Bezruče Slezského zemského muzea

MARTINA DRAGONOVÁ – MONIKA SZTURCOVÁ

Dragonová, Martina – Szturcová, Monika: Archival collections of women writers in The Petr Bezruč Memorial of the Silesian Museum in Opava

In this study, we focused on women writers and cultural workers whose archival collections are stored at the Petr Bezruč Memorial of the Silesian Museum. The works of the researched female writers provide valuable evidence of the literary and cultural life of northern Moravia and Silesia or Wallachia and are a means of depicting the cultural identity and memory of the region of the late 19th and 20th centuries. The text emphasizes the introduction of female authors and also provides detailed information about the specific content of individual collections. We also present the female writers' literary works in excerpts from documents stored in individual collections.

Key Words *Women Writers; Regional Literature; Silesia; The Petr Bezruč Memorial; Silesian Museum*

doi.org/10.15452/Historica.2022.13.0003

Contact *Slezské zemské muzeum; szturcova@szm.cz; dragonova@szm.cz*

Památník Petra Bezruče Slezského zemského muzea (dále PPB) je literárněvědným pracovištěm uchovávajícím fondy významných osobností literárního a kulturního života severní Moravy, Slezska a částečně Valašska od druhé poloviny 19. století do současnosti. Sbírkový fond aktuálně zahrnuje 87 autorských pozůstalostí či tematických sbírek. Svým rozsahem více než 200 000 dokumentů se sbírka PPB řadí hned za fondy Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Součástí sbírky je třináct osobních pozůstalostí významných regionálních spisovatelek či organizátorek kulturního života.¹ Sledované fondy dokumentují tvorbu autorek reflektujících lidovou tradici i dialekty jednotlivých regionů (Opavsko – Emilie Gudrichová, Hlučínsko – Ludmila Hořká, Valašsko – Vilma Volková, Marie Podešvová, Beskydy a Valašsko – Jarmila Glazarová). Dalším výrazným okruhem je povídková (Věra Stolaříková, Marie Vosiková) a románová tvorba či literatura pro děti a mládež (Marie Podešvová, Marie Grubhofferová). Sledujeme také katolicky orientovanou poezii (Marie Glabazňová) či přírodní lyriku (Zora Orlická), překladovou tvorbu (Zdeňka Pavlousková) či vzpomínkovou prózu (Zdenka Tomášková). Z žánrového a obsahového hlediska se jedná o značně rozrůzněnou tvorbu autorek různého vzdělání, uměleckých ambicí a životních zkušeností.² Studie si klade za cíl připomenout

¹ Studie vznikla za podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Slezské zemské muzeum (DKRVO, MK000100595).

² Většina těchto fondů byla do PPB přijata v 60. až 80. letech 20. století. K vývoji sbírky PPB ŠÍL, Jiří: Historický vývoj a současný stav sbírkového fondu Památníku Petra Bezruče Slezského zemského muzea. In: SMOLKA, Zdeněk (ed.): *Petr Bezruč – bard prvý, co promluvil*. Ostrava 2018, s. 98–116.

životní osudy a tvorbu v některých případech dnes již málo známých autorek. Přinášíme informace o jednotlivých pozůstalostech ve sbírce PPB a především chceme upozornit na jedinečné, dosud nepublikované materiály a dokumenty, zejména korespondenci.³ Na příkladu korespondence sledujeme také související fondy v PPB a prostřednictvím jejich velké provázanosti chceme upozornit na širokou síť vazeb regionálního kulturního života. Fondy ve sbírce PPB jsou řazeny chronologicky dle přijetí, ve studii je řadíme dle období působení autorek a tematiky, které se věnovaly.

Osobní fondy spisovatelek

Drobnější lyriku inspirovanou Slezskem a krajinnou scenérií Beskyd tvořila dnes téměř neznámá básnířka Zora Orlická (1880, Hranice – 1907, Plzeň; vl. jm. Zora Brychtová, roz. Liscová).⁴ Narodila se do rodiny brněnského soudního rady Jaroslava Lisce. V rodině byly živé literární a národní tradice, otcovým bratrancem byl básník Svatopluk Čech. Do Slezska se poprvé dostala v dospívání, kdy její otec působil v letech 1894–1896 při krajském soudu v Těšíně a rodina pravidelně dojížděla na letní byt do Morávky. V sedmácti letech se provdala za lékaře Jana Brychtu, který později působil jako vězeňský lékař v mírovské věznici. V roce 1906 se rodina přestěhovala z Brna do Plzně, kde Zora Orlická předčasně zemřela. Pro její básnické dílo se stal určující pobyt ve Slezsku. Psala básně s přírodními, vlasteneckými a slezskými motivy, které uveřejňovala v *Novinách těšínských*, *Slezském kalendáři* a *Opavském týdeníku*. Do PPB byla pozůstalost v rozsahu jednoho kartonu přijata darem v roce 1962 od Jaroslavy Votíkové.⁵ Pozůstalost nezahrnuje doklady či korespondenci, obsahuje pouze rukopisy básní (více než 100 jednotlivých či svázaných básní doprovázených vlastními kresbami s přírodními motivy)⁶ a rodinné fotografie.

Slezsko, resp. Opavsko, se stalo inspiračním zdrojem pro tvorbu učitelky a básnířky Emilie Marie Gudrichové (14. 6. 1888, Raduň – 22. 9. 1970, Opava),⁷ dcery poslance zemského sněmu a zakladatele hasičstva ve Slezsku Rudolfa Gudricha. Po maturitě na učitelském ústavě ve Slezské Ostravě byla literní učitelkou v Raduni, později v Kylešovicích a v Ostravě. Od roku 1921 byla cvičnou učitelkou a od roku 1925 do důchodu zastávala funkci odborné inspektorky mateřských škol na Ostravsku. Fond Gudrichové byl do PPB získán darem a koupí od autorky v letech 1962, 1963 a 1965 a čítá šest kartonů.⁸ Osobní doklady zastupuje několik diplomů a čestných uznání za osvětovou činnost, zejména v oblasti ochotnického divadla. Rozsáhlý je oddíl korespondence. Největšími celky jsou korespondence s otcem Rudolfem Gudrichem (z let 1918–1934) a Vojtěchem Martínkem (z let 1947–1959). Pozůstalost obsahuje četné rukopisy a strojopisy autorčiných básní psaných v opavském nářečí – strojopis souboru *Slezské verše*

³ Materiály ve fondech jsou řazeny dle schématu: osobní doklady, korespondence, rukopisy, strojopisy, tisky, výstřižky, varia. Pozůstalosti autorek se však výrazně liší mírou dochování.

⁴ Osobnost Orlické je takřka neznámá. Životopisné údaje čerpáme z časopiseckého medailonu a nekrologu [J. N.]: Zora Orlická. *Opavský týdeník*, 4. 6. 1898, s. 1; NOVÁKOVÁ-LISCOVÁ, Míla: Za Zorou Orlickou. *Noviny těšínské*, 13. 4. 1907, s. 1–3.

⁵ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

⁶ Slezské zemské muzeum, Památník Petra Bezruče (dále SZM, PPB), fond 5a Zora Orlická, př. č. 8/1962/4–8, kart. I.

⁷ K osobnosti a dílu Emilie Gudrichové viz monografii KNAPÍKOVÁ, Jaromíra: *Emilie Maria Gudrichová (1888–1970) : Průkopnice českého mateřského školství ve Slezsku a básnířka*. Hradec nad Moravicí 2021.

⁸ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

z *Opavska* zahrnutých do sbírky *Slezsko mluví* (Iskra, Opava 1946), strojepis souboru *Slezský humor – verše z Opavska* (Dům kultury, Opava 1964).⁹ Ve fondu nacházíme také posudky na práce Gudrichové, např. zamítavý posudek pro vydání sbírky *Slezsko mluví* od Frana Směji,¹⁰ což si Gudrichová vysvětlovala tím, že v ní Směja spatřoval konkurenci.¹¹ Sbírkou ovšem přijal Vojtěch Martínek, který ocenil citovou upřímnost veršů a doporučil je k vydání v nakladatelství Iskra Adolfa Tománka.¹² (Gudrichová se na Martínka obracela s prosbou o radu opakovaně, např. v dopise ze 17. září 1947 jej, na příkladu básně věnované Bezručovi, prosí o radu ohledně vhodné metrické stopy pro veršování ve slezském nářečí).¹³ Vydanou sbírku pak v dopise z 23. prosince 1946 ocenil Bezruč: *Verše jsou velmi švarné, stojíte vedle Chamráda a Směje. Martínek to o vás dobře řekl. Nejvíce se mi podobala Zavržená hranice, Slezský chlop [...] Vyměnkař, Lučení s domovem – zkrátka porobila jste knížku hrubě šumnu – není to žádné weibliche Handarbeit, jak se říká. Už patříte do literárních dějin naší země a stojíte tam na místě čestném.*¹⁴ Dle korespondence s Tománkem Gudrichová plánovala v Iskre vydat ještě sbírku básní *Opavsko pověda*, k čemuž nedošlo.¹⁵ Básně zasílala i Ludmile Hořké, která v dopise z 22. listopadu 1962 ocenila jejich jadrnost a výstižnost.¹⁶ Fond osahuje strojписы drobných próz zachycujících zvyky na Opavsku a román *Z naší dědiny*, který zůstal pouze v rukopise.¹⁷ Fond zahrnuje také výstřižky nářečních básní a prozaických črt publikovaných časopisecky. Najdeme také zhudebnění básní Gudrichové od skladatelů Arnošta Rychlého (*Slezský humor v písni*)¹⁸ či Ilji Hurníka.¹⁹ Fond zahrnuje také četné rukopisy a novinové výstřižky pedagogických článků, v nichž Gudrichová obhazuje prospěšnost mateřského školství pro všestranný rozvoj dětské osobnosti. Vyzdvihovala moderní pedagogické zásady a referovala také o mateřském školství v zahraničí, zejména v Polsku. Fond obsahuje také knihy pro děti, jejichž rukopisy se nedochovaly. Gudrichová vydala tři soubory obsahující povídky, dramatizace, hry, básničky a písničky určené pro využití v mateřských školách. *Básničky a říkanky pro mateřské a obecné školy* (Slezská Ostrava 1930) ocenila mj. německy píšící spisovatelka Maria Stona pro jejich přiblížení se dětské duši a výchovnou hodnotu.²⁰ Následovaly šestidílné *Dětské radovánky* (Slezská Ostrava 1931–1938) a *Vyprávěnky pro naše děti* (Slezská Ostrava 1935).²¹ Fond obsahuje také osobní fotografie Gudrichové, zejména z jejího učitelského působení, a rodinné fotografie s otcem.

Lidová tradice pronikla také do díla spisovatelky a sběratelky lidové slovesnosti z Hlučínska Ludmily Hořké (26. 4. 1892, Dvořisko [Kravaře] – 4. 10. 1966, Opava; vl. jm.

⁹ SZM, PPB, fond 15a Emilie Gudrichová, inv. č. AP 6632, AP 6633, kart. II.

¹⁰ Tamtéž, inv. č. AP 6673, kart. III.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž, fond 2a Vojtěch Martínek, inv. č. 17356, kart. X.

¹⁴ Tamtéž, fond 15a Emilie Gudrichová, inv. č. AP 2524, kart. I.

¹⁵ Tamtéž, fond 12 nakladatelství Iskra, př. č. 107/63/2499, kart. II.

¹⁶ Tamtéž, fond 15a Emilie Gudrichová, inv. č. AP 2550, kart. I.

¹⁷ Tamtéž, inv. č. AP 6641, kart. II.

¹⁸ Tamtéž, inv. č. AP 6673, kart. III.

¹⁹ Tamtéž, inv. č. AP 6672, kart. III.

²⁰ Tamtéž, inv. č. AP 6694, kart. III.

²¹ Tamtéž, inv. č. AP 6675–6683, kart. III.

Marie Šindelářová, roz. Holubková).²² Vychodila dvoutřídní obecnou školu, nejdříve německou v Kravařích, pak českou ve Štítině. Za první světové války ovdověla (jejím prvním mužem byl Vincenc Šumník) a v roce 1919 se znovu provdala za Františka Šindeláře. Po otcově smrti vedla v letech 1915–1958 hostinec v rodné obci. Její druhý muž byl jako zedník často bez zaměstnání a rodina s jedenácti dětmi zakusila hodně bíd. Byla členkou národopisného sdružení Sedlišťané, pro něž sestavovala pásma. Na počest Hořké byl v roce 1973 z podnětu Antonína Satkeho založen pěvecký soubor Bejatka, zaměřený na její tvorbu. Záznamy lidové slovesnosti uveřejňovala v letech 1925–1927 v časopise *Moravec*. Také uveřejňovala básně v beletristické příloze *Holubice*. Po zániku *Moravce* publikovala v letech 1930–1938 básně inspirované lidovou slovesností v opavském časopise *Náš domov*. V 50. letech 20. století spolupracovala s ostravským časopisem *Červený květ*. Ve svém díle zobrazovala život na Hlučínsku v první polovině 20. století, včetně sociálních a národnostních konfliktů. Psala neotřelým lidovým jazykem, užívala lašského dialektu. První část fondu byla do PPB přijata v roce 1965 koupí od autorky, další byla zakoupena v roce 1988 od její dcery Terezie Hablové. Poslední přírůstky v roce 2018 darovala Zuzana Halšková, vedoucí souboru Bejatka. Fond Hořké má rozsah tři kartony.²³ Osobní doklady jsou zastoupeny pouze Čestným odznakem pracovní obětavosti, uděleným ministrem ochrany práce a sociálních věcí v Praze roku 1946.²⁴ Cenná je korespondence s řadou významných osobností, dokládající mj. vysoký ohlas jejího díla, kontrastující s nelehkou každodenností. Básník Vladimír Holan hodnotí její knižní prvotinu *Doma* v dopise ze 14. ledna 1958 jako *studánku vody živé: Vzácná paní, dík p. prof. Vašicovi dostala se mi do rukou Vaše kniha Doma. Otráven literaturou a tedy ohromen studánkou vody živé, která, Bohu díky, má své demony – líbám Vám ruce. Že jste! Že jste! A abyste ještě dlouho byla! [...]* (zvýraznil V. H.).²⁵ Za okupace a druhé světové války Hořká pobývala v Kostelci na Hané, kde se stýkala s Petrem Bezručem. V této neradostné době se mu svěřuje v dopise z 13. dubna 1944: *Vzacný pane řediteli! Mám se zle. Ta knížka mne zabije. Když se ukážu na cestu, pokríkují za mnou: hemaj jidě pohlupava Šindelarka co piše také hlupe pletky! Tož jsem jen doma, kole mne čtyři hole stěny a k večeru vyjdu chvilku na zahradu. Ani k řece nejdu, ta už tu je přes týden rozvodněná a chodník do naší zahrady pod vodou. Jsem jakasi nemocná a bojím se lidí [...]*.²⁶ Svůj život i tvorbu shrnula lapidárně Hořká v dopise literárnímu historikovi Aloisi Sivkovi ze 17. června 1962, kde hovoří i o svém pseudonymu: *Už pokolikáté čtu Vaš článek v Červ. květu. Pišete o mé práci, nu věřím, věcně, pravdivě. Přesto tam na mne vyplazuje jazyk – není žádným objevem. Jak by mohla být pane doktore – mám přece jen dvě třídy obecné školy. A to dosud nikdo nenapsal. Vim take kdyby někdo s vyšším školním vzděláním byl na mém místě, napsal by všecké mé knihy mnohém, mnohém lépe, než se to podařilo mi. Dosud se nikdo takový nenapsal. A nenajde se pane doktore – u nás ne. Tu trnovou korunu, psat v tak ožehavém místě jako jsou Kravaře, být přitom jejich rodačkou – tu trnovou korunu si nikdo na hlavu neposadí. Ja si ji posadila. Z výsměchu, tupeni, nadávek, žalařovani, bíd a hladu. A to také dosud*

²² K životu a dílu Ludmily Hořké monografie DRAGONOVÁ, Martina (ed.): VLAŠÍNOVÁ, Drahomíra: *Ludmila Hořká: Hořký život – hořké jméno : Portrét spisovatelky Ludmily Hořké*. Opava 2017.

²³ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

²⁴ SZM, PPB, fond 16a Ludmila Hořká, inv. č. AP 14489, kart. I.

²⁵ Tamtéž, inv. č. AP 14506, kart. I.

²⁶ Tamtéž, fond 1 Petr Bezruč, inv. č. PozPB 9107, kart. X. Dopisy Ludmily Hořké uvádíme v celé studii v původním znění autorky se všemi pravopisnými nedostatky.

*nikdo nenapsal. Víte jak se mi tu žije? U nás myslím. V očích devadesati procent jsem – Landesveräter, u těch ostatních pro pokrčení ramen. Snad se Vám to nezda pravdou. Ale je to pravda a svatá. Abyste pane doktore pochopil, musel byste se tu narodit. I u nás „na Chalupkoch“ byla Nordmarka a Schulferein. A v té dědině se ozve obyčejná roba a nebojí se to pranýřovat. A píše do českých „Cajtunkuv“ a píše a píše. I když se proto stává žebračkou, protože do její hospody, jen pro to české psaní živá noha nevkročí. A má osm dětí a muže – „něch Buh brání.“ – Za první republiky a za Hitlera. Dnes mám 230 Kčs duchodu a 200 z lit. fondu. A též ty honoráře. [...] Mám přes dvě stě dopisů od lidí ze všech krajů republiky. Neznají mne, já je také ne. Chvalí jen mé knížky, že při nich okřívají. A já při čtení takových zapominám, na ten můj přehořký život. Hořká. To jméno není jen tak. Děkuji Vám pane doktore za to pěkné, co jsem z Vašeho článku o sobě vyčetla. A promiňte že mi pravopis nesedi. V německé škole jsme čarčky nedělali a v české – to jsem už zapomněla. V úctě hluboké a upřímné. Hořká Ludmila.²⁷ Hořká je autorkou memoárových kronik *Doma* (Vyšehrad, Praha 1943), *Řeka* (Katolický literární klub, Praha 1945) či souboru *Národopisné paběrky z Hlučínska* (Slezský studijní ústav, Opava 1948). Fond v PPB obsahuje následující prózy – rukopis a strojopis povídky *Bejatka* (Krajské nakladatelství, Ostrava 1959),²⁸ rukopis povídky *Benjamin* (vydáno s úpravami Milana Rusinského jako *Hanyš Benjamin* v povídkovém souboru *Hanyšové*, Krajské nakladatelství, Ostrava 1961),²⁹ rukopis povídky *Hanyšové* (Krajské nakladatelství, Ostrava 1961), rukopis povídky *Mezivodky* (Krajské nakladatelství, Ostrava 1961),³⁰ strojopis románu *V dolině* (vydáno jako *Dolina*, Lidová demokracie, Praha 1962),³¹ rukopis a strojopis povídky *Bílé punčochy* (vydáno s úpravami Milana Rusinského, Krajské nakladatelství, Ostrava 1964)³² a rukopis nepublikovaného románu *Umřel jsem*.³³ Poezie je zastoupena rukopisy jednotlivých básní (mj. *Kravararske rybníky*)³⁴ či soubory *Odrobinky*³⁵ a *Opavice*.³⁶ Připomeňme, že knižního vydání se básně Hořké dočkaly až po její smrti díky Antonínu Satkemu, který vydal sbírku *Tesknice* (Matice slezská, Opava 1992), zahrnující básně z 20. a 30. let 20. století. Fond také obsahuje některé málo známé fotografie Hořké z mládí i pozdější doby.*

Vedle Hlučínska a Opavska jsou ve sbírce PPB zastoupeny výrazné osobnosti spojené s Valašskem. Cenný je fond národopisné pracovnice Vilmy Volkové (19. 8. 1903, Brno – 3. 9. 1999, Valašské Meziříčí, roz. Karasová),³⁷ dcery spisovatele Josefa Františka Karase (1876–1931). Před první světovou válkou se rodina přestěhovala do Zákopčí u Hutiska-Solance. Provdala se za řezníka Františka Volka, kterému pomáhala v živnosti, později pracovala v prodejné textilu v Hutisku-Solanci. Působila v národopisných souborech a spoluzaložila dětský soubor Soláněk. Publikovala v regionálních časopisech, zejména

²⁷ Tamtéž, fond 64 Alois Sivek, př. č. L 4/84/887, kart. IV.

²⁸ Tamtéž, fond 16a Ludmila Hořká, inv. č. AP 14613–14, kart. II.

²⁹ Tamtéž, inv. č. AP 14612, kart. II.

³⁰ Tamtéž, inv. č. AP 14618, kart. II.

³¹ Tamtéž, inv. č. AP 14608, kart. II.

³² Tamtéž, inv. č. AP 14615–16, kart. II.

³³ Tamtéž, inv. č. AP 14610, kart. II.

³⁴ Tamtéž, inv. č. AP 14602, kart. I.

³⁵ Tamtéž, inv. č. AP 14603, kart. I.

³⁶ Tamtéž, inv. č. AP 14605, kart. I.

³⁷ O Vilmě Volkové vzpomínková kniha: SOBOTKA, Richard: *Naše paní Vilma : Ohlédnutí za tetičkou Vilmou Volkovou. Vzpomínky, vyprávění, ohlasy*. Rožnov pod Radhoštěm 2003.

v *Našem Valašsku*. Psala také drobné prózy zachycující život na Valašsku. Spolupracovala s Československým rozhlasem a televizí. Dlouhodobě spolupracovala s Valašským muzeem. Fond v rozsahu dvou kartonů byl do PPB zakoupen v roce 1985 od autorky³⁸ spolu s pozůstalostí Josefa Františka Karase, z níž byl vytvořen samostatný fond. Fond Volkové dokumentuje zejména její osvětovou činnost. Nezahrnuje osobní doklady. Cenná je korespondence s řadou spisovatelů či výtvarných umělců působících na Valašsku. Největším celkem je korespondence s akademickou malířkou Jaroslavou Hýžovou (z let 1970–1989), se spisovatelkou Marií Podešvovou (z let 1974–1984) či Helenou Lisickou (z let 1981–1984). Zachovaly se také dopisy se zpěvačkou Jarmilou Šulákovou (z let 1978–1982). Fond obsahuje také strojopisy Volkovou sestavovaných rozhlasových pásem či televizních pořadů s národopisnou tematikou. Nacházíme též několik dopisů od Milana Rusinského (z let 1978–1981), v nichž vzpomíná na společnou spolupráci na rozhlasových pořadech o Valašsku.³⁹ Fond také přibližuje snahu Volkové o uchování odkazu jejího otce. Volková organizovala vzpomínkové večery, pietní akty apod. (mj. korespondence ohledně přenesení Karasových ostatků z Prerova na Slavín v Rožnově). Úzce spolupracovala s jeho rodným Tišnovem a místním Karasovým divadlem. Zasadila se také o umístění pamětní desky u Karasova domu v Hutisku-Solanci. Podílela se na vydání otcových děl. Ve fondu nakladatelství Iskra nacházíme korespondenci Volkové s Adolfem Tománkem (z let 1945–1947) ohledně vydání Karasova románu *Velká Morava, historický obraz časů Methodějových* (Iskra, Opava 1947). Dle dopisu z 20. dubna 1946 Iskra projevila také zájem o vydání Karasových knih pro mládež *Ondra Foltýn, Portášské historie* či *Polský čaroděj*.⁴⁰ Volková však byla, dle dopisu z 24. dubna 1946, již vázána smlouvou s nakladatelstvím Svoboda.⁴¹ V roce 1981 Volková korespondovala s ostravským Profilem ohledně zamýšleného vydání výboru z Karasových povídek v ediční péči Vlasty Šanderové, vlastivědné pracovnice z Tišnova a znalkyně Karasova díla. Korespondence se Šanderovou (z let 1971–1981) se týká mj. bibliografie Karasových děl a článků. Výsledkem studia Šanderové byla kniha *Návrat do města pod Květnicí* (MěNV, Tišnov 1976) ke stému výročí Karasova narození. Fond také obsahuje řadu výstřižků článků, v nichž Volková připomínala svého otce a přibližovala jeho nelehké životní osudy – citujme zajímavou ukázkou: *Pravdu měl jeho otec, když tvrdil, že napřed musí mít existenci a potom že si může škrabat, co chce. Jenomže mladý člověk, plný víry v život a sebe, nevidí stinných stránek svých plánů. A taťka si nedal říci. Psal povídky, i do románů se pustil. Ale nenašel se nikdo, kdo by mu je chtěl otisknouti. Staříček Karasů kázal o marnosti počínání, taťka utíkal z domu a hospodařilo se u něj od desíti k pěti. Nakonec nebylo kde bývat a co jíst. Tehdy se taťka chytil všeho. Dělal, co mu přišlo pod ruku, i v lomu pracoval. Tam ho poznala moje matka, dobrá, všech obětí schopná žena, jedna z těch, které se dnes snad už ani nerodí. [...] Brzy po tomto setkání šla s ním do Brna. Posluhou a roznášením mléka vydělávala na denní potřeby, ba i na papír tomu, o kom věřila, že je skutečným básníkem. Zachránila tak člověka, zachránila talent. Těžko se oba probíjeli životem, zvláště když jsme tu byli už my, děti, já a můj bratr [...]*.⁴² Fotografie Volkové jsou zahrnuty pouze ve fondu Josefa Františka Karase.

³⁸ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

³⁹ SZM, PPB, fond 67 Vilma Volková, př. č. L 43/85/237, kart. I.

⁴⁰ Tamtéž, fond 12 nakladatelství Iskra, př. č. 107/63/2702, kart. II.

⁴¹ Tamtéž, př. č. 107/63/2704, kart. II.

⁴² Tamtéž, fond 66 Josef František Karas, př. č. L 42/85/504, kart. XV.

Život v Beskydech a na Valašsku byl inspirací pro tvorbu Jarmily Glazarové (7. 9. 1901, Malá Skála – 20. 2. 1977, Praha, provdaná Podivínská).⁴³ Po smrti rodičů v roce 1917 nastoupily se sestrou na hospodyňskou školu v Klimkovicích. V roce 1922 se Glazarová provdala za o 29 let staršího lékaře Josefa Podivínského. Po jeho smrti v roce 1934 se přestěhovala do Prahy, kde pracovala jako telefonistka a písařka. Po druhé světové válce se politicky angažovala, působila mj. na velvyslanectví v Moskvě (v letech 1946–1948) či byla poslankyní Národního shromáždění (v letech 1954–1956). V roce 1959 byla jmenována národní umělkyní. Část pozůstalosti v rozsahu dvou kartonů byla do PPB zakoupena v roce 1963.⁴⁴ Fond neobsahuje osobní doklady a korespondenci. Nahlížíme proto do korespondence v souvisejících fondech PPB, která dokládá, že Glazarová měla i po přestěhování do Prahy úzké vazby na tento region. Její prvotinu *Roky v Kruhu* (Družstevní práce, Praha 1936) ocenil Vojtěch Martínek, jemuž Glazarová v dopise z 1. března 1939 odpovídá: *Vážný pane doktore, dovoluji mi, prosím Vás, abych Vám poděkovala za překrásná slova, která jste nalezl pro moje knížky, za to, že jste se tak vcítil do jejich atmosféry a že jste měl pro jejich posouzení takový milý a vřelý hlas [...]*.⁴⁵ V kontaktu byla např. se Zdeňkem Bářem, kterému v dopise 23. června 1944 píše: *Věřte mi, že i já si na Vás vzpomínám. Kdykoliv totiž myslívám na ta léta na Ostravsku prožítá, nezbytně musím v duchu zabloudit i do kavárny Fénix, kde jsem strávila tak mnoho hodin, a kde jsem Vás vždycky vidala. Ovšem, sedala jsem vždycky sama jako hruška v širém poli, kdežto Vy jste byl vždy obklopen lidmi. Vám zcela neznámý člověk, záviděla jsem Vám. Jednou jsme jeli společně tramvají a všimla jsem si, že čtete Šaldův zápisník. Byla jsem strašně zvědavá, kdo asi jste. Dověděla jsem se to teprve po letech. Tak vidíte. Lidé si žijí tak blízko a dorozumět se nemohou. [...]* *Stále ještě mne nerozlučitelný pocit krajanství poutá ke všemu, co se „tam u nás“ děje. Vaše Jarmila Glazarová.*⁴⁶ Glazarová spolupracovala s ostravským rozhlasem a s Milanem Rusinským. Na tuto spolupráci vzpomenu v rubrice *Krajový kulturní přehled* 24. února 1977, po jejím skonu: *Vždyť v začátcích svého úspěšného literárního vzestupu byla častou spolupracovnicí literárních pořadů rozhlasových. Je škoda, že za války byl zničen ostravský rozhlasový archív z let před okupací. Bylo by zajímavé objevovat v něm krátké povídky i lyrické národopisně laděné črty Jarmily Glazarové, jimiž obohacovala náš program. A protože se tehdy ještě pořady nenatáčely, obětavě je přicházela přečíst před mikrofon ostravského rozhlasu. Dodnes slyším její měkce sametový altový hlas, jimž s dramatickým rozvlněním předčítala své prózy. Mistrně. A nejedna příjemná vzpomínka se pojí k těm chvílím návštěv přívětivě milé mladé spolupracovnice ostravského rozhlasu, Jarmily Glazarové [...]*.⁴⁷ Fond obsahuje také rukopis románu situovaného do Beskyd *Vlčí jáma* (Melantrich, Praha 1940)⁴⁸ a bohatý přípravný materiál k *Chudé přádelně* (Melantrich, Praha 1940) a část vlastního rukopisu knihy.⁴⁹ Několik fotografií Glazarové obsahuje fond festivalu Bezručova Opava, jehož se Glazarová účastnila.

⁴³ Z novější literatury k dílu Jarmily Glazarové BÍLEK, Karol (ed.): *Jarmila Glazarová 1901–2001: sborník textů z konference ke 100. výročí narození*. Staré Hradky 2002.

⁴⁴ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem. K pozůstalosti o rozsahu 100 kartonů uložené v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze viz inventář ŠRŮTOVÁ, Magdaléna: *Glazarová Jarmila (1901–1977)*. Praha 2015.

⁴⁵ SZM, PPB, fond 2a Vojtěch Martínek, př. č. 41/83/794, kart. X.

⁴⁶ Tamtéž, fond 22 Zdeněk Bář, inv. č. AP 9405, kart. IV.

⁴⁷ Tamtéž, fond 40 Milan Rusinský, inv. č. 55/73/7365, kart. XXI.

⁴⁸ Tamtéž, fond 17a Jarmila Glazarová, př. č. 65/63/84, kart. II.

⁴⁹ Tamtéž, př. č. 65/63/83, kart. II.

Ze vztahu k Valašsku čerpá také povídková a románová tvorba spisovatelky a překladatelky Marie Podešvové (24. 6. 1901, Praha – 18. 10. 1994, Rožnov pod Radhoštěm, roz. Jarušková).⁵⁰ Po studiu na gymnáziu v Brně strávila (v letech 1918–1919) tři semestry v pařížském Institutu Maintenon. Roku 1922 hrála pod pseudonymem Marie Jensen v němých filmech rakouského režiséra Hanse Otto Löwensteina (pseudonymu pak používala i jako literárního pseudonymu, zejména u překladů). V roce 1926 se provdala za akademického malíře Františka Podešvu. Od roku 1938 žili na Soláni ve Velkých Karlovicích, kde se stýkali s řadou umělců. Od počátku 30. let 20. století Podešvová přispívala do řady časopisů, mj. *Rozkvětu* a *Salonu*, kde publikovala drobné prózy a reportáže. Psala také do regionálních časopisů, jako bylo např. *Naše Valašsko*. Spolupracovala s Československým rozhlasem a televizí. Věnovala se také osvětové činnosti. Ve svém literárním díle zachycovala život na Valašsku a rázovitost místních lidí. Motivy čerpala ze vztahu k přírodě, ze svých vlastních vzpomínek a ze zážitků z cest do ciziny. Podešvová je autorkou populárních knih pro děti. Byla také zdatnou překladatelkou z ruštiny a francouzštiny. V roce 1983 obdržela v Opavě Cenu Petra Bezruče. Její dcera Eva Fuková byla známou fotografkou, působící v USA. Fond v rozsahu patnáct kartonů byl do PPB získáván postupně v letech 1981, 1983, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990 a 2001 koupí od autorky či její rodiny.⁵¹ Fond obsahuje osobní a pracovní doklady. Cenný je oddíl korespondence. Podešvová byla v písemném kontaktu s řadou významných osobností, např. s vdovou Jiřího Mahena Karlou Mahenovou (z let 1943–1989), s ilustrátorkou Jolantou Lyskovou (z let 1983–1988), s literární historičkou Svatavou Urbanovou (z let 1977–1987), která se zabývala její tvorbou a recenzovala její knihy, spisovatelkou Pavlou Kříčkovou (z let 1966–1979) či malířkou Jaroslavou Hýžovou (z let 1976–1986). Z korespondence vybíráme dopis z 19. června 1981, v němž Hýžová oceňuje její literární dílo: [...] *oslavila jsi těžký úděl horalů, pasekářů, sklářů, dřevařů i lidových tvůrců s jejich radostmi, bodrostí i strastmi. Na prahy chalup jsi kladla za podvečerů kvítí obdivu, pochopení a soucitu statečným ženám, matkám, stařenkám, poznačených dřinou, tvrdým odříkáním i neúhybnou věrností k rodné chalupě, k rodné zemi [...]*.⁵² Půvabná je i korespondence se Zdeňkou Pavlouskovou (z let 1984–1986), v níž Podešvová přibližuje inspirační podněty pro napsání povídky se saint-exupérovským námětem *Saharská růžička* (soubor *Zlatá brána*, Profil, Ostrava 1984), v níž zpodobnila svého malého vnuka Borise, žijícího v Paříži. Pavlousková v dopise z 2. srpna 1984 píše: *Hluboce mě dojala ta čistá krása Vaší povídky. V době nenávisi, chřestem oceli a atomových hrozeb vzkvetla ve Vaší zahrádce ta nejlíbeznější čistá růžička. Díky! Kdybych měla oči ke čtení, denně by mne posilovaly Vaše řádky, v nichž se sbíhají tři křišťálové praménky saint-exupérovská ušlechtilost, Boriskovo přelíbezná kutění a Vaše velké umění pospojovat všechno v tak nesmírně vroucí celek [...]*.⁵³ Fond obsahuje rozsáhlý oddíl strojopisů – jedná se o následující prózy: román *Poslední rok* (Krajské nakladatelství, Ostrava 1959),⁵⁴ povídkový soubor *Prsten* (ilustroval František Podešva, Československý spisovatel, Praha 1974),⁵⁵ román *Jeden život* (ilustroval

⁵⁰ O Marii Podešvové viz vzpomínkovou knihu Kol. aut.: *Mapy ráje : Vzpomínky na Marii Podešvovou*. Rožnov pod Radhoštěm 2016.

⁵¹ Zpracován v prvním stupni evidence s nevydaným soupisem.

⁵² SZM, PPB, fond 54a Marie Podešvová, př. č. 83/81/212, kart. III.

⁵³ Tamtéž, fond 78a Zdeňka Pavlousková, inv. č. 78a/185, kart. I.

⁵⁴ Tamtéž, fond 54a Marie Podešvová, př. č. 83/81/38, kart. X.

⁵⁵ Tamtéž, př. č. 83, 81, 765, kart. XIII.

František Podešva, Profil, Ostrava 1975),⁵⁶ výbor povídek *Jen jednu růži* (Profil, Ostrava 1979),⁵⁷ zmíněná vzpomínková kniha *Zlatá brána* (Profil, Ostrava 1984),⁵⁸ strojopis povídky *Anička* (Ostrava 1987),⁵⁹ vydaná bibliofilsky Leopoldem Čadou⁶⁰ a Heřmanem Neumannem (Čada vydal také soubor *Černá hodinka Marie Podešvové*, Ostrava 1986). Vedle toho se zde nachází také strojopis nepublikované *Petřikovy noci*⁶¹ a přípravný materiál pro dětská lepopela.⁶² Fond obsahuje četná rozhlasová vyprávění a televizní scénáře Podešvové o životě na Valašsku a její tvorbě. Uvedme půvabnou ukázkou z rozhlasového rozhovoru z roku 1982, v němž hovoří o inspiraci Valašskem: *Valašsko jsem si zamilovala už v Praze – skrže obrazy mého muže. Bylo mi dopřáno prožít s ním na horách více než čtyřicet nádherných let, plných práce i neutuchajícího očarování. [...] Otevřu ráno okno či vyjdu před náš horský srub a moje inspirace leží přede mnou. Od prvních tuhých svazků předjarních devětsilů až po zlato a nach podzimu, od chasníčků, cupitajících stráněmi ke školnímu autobusu, až po stařenky, sbírající ještě i dnes za červených úsvitů léčivé byliny. Prostý jednoduchý tok horalova života, začarovaný do nádhery horské přírody. S bouřemi letních nocí i zimními fujavicemi, se sladkým zurčením potůčků, přeskakujících balvany cestou k jezerní hladině. Znáám tento svět dokonale, v zimě i v létě, žiji s ním. Je to současně i život můj vlastní [...]*.⁶³ Fond také obsahuje osobní fotografie Podešvové.

Tvorbě pro děti a mládež se věnovala prozaička Marie Grubhofferová (28. 9. 1901, Paskov – 20. 4. 1977, Ostravice, roz. Mahlerová).⁶⁴ Byla dcerou lesního správce v Paskově. Vzdělávána byla v klášteře, poté absolvovala obchodní školu. Působila jako obchodní úřednice v Živnostenské bance v Místku a v Ostravě. V roce 1936 se provdala za spisovatele Jindřicha Grubhoffera, s nímž žila do konce života na Ostravici. Literární tvorbě se věnovala od 30. let 20. století. Ve svém životopise hovoří o inspiračním zdroji své tvorby: *Mládí jsem prožila v myslivně v lese, a také celé dvě třetiny dosavadního života. Doma bylo útulné a v lese jsem poznávala přírodu, její krásy a zlobu, ale více jsem si všímala krás. Pozorovala jsem pilně život všech zvířátek, která se v nekonečném množství hemžila lesem, pátrala jsem dalekohledem po jejich nejvnitřnějším životním způsobu, obětovala jsem tomu celé dny i noci. Tím je také poznamenána má literární práce [...]*.⁶⁵ Tyto podněty daly vzniknout půvabným dětským knihám o veverce Kvikovi či mysliveckém psu jménem Bingo. Před druhou světovou válkou začala zpracovávat také dobrodružné a vědecko-fantastické náměty. Zúčastnila se literární soutěže týdeníku *Román do kapsy*, v níž byla za *Mezihvězdné piráty* (Rodokaps, Praha 1939) oceněna druhým místem.⁶⁶ Posléze začala psát také dívčí romány. Fond manželů Grubhofferových v rozsahu osmi kartonů získal PPB v roce

⁵⁶ Tamtéž, př. č. 83/81/37, kart. X.

⁵⁷ Tamtéž, př. č. 83/81/735, kart. XIII.

⁵⁸ Tamtéž, př. č. L 27/85/140, kart. XII.

⁵⁹ Tamtéž, př. č. L 47/87/8, kart. XI.

⁶⁰ Spisovatel a básník Leopold Čada vydal v letech 1968–1998 více než 230 bibliofilských titulů.

⁶¹ SZM, PPB, fond 54a Marie Podešvová, př. č. 83/81/769, kart. X.

⁶² Tamtéž, př. č. 83/81/35, kart. X.

⁶³ Tamtéž, př. č. 53/82/9, kart. XI.

⁶⁴ O životě a díle manželů Grubhofferových ADAMEC, Tomáš: *Případ manželů Grubhofferových : O dvou zapomenutých spisovatelích z Ostravice*. Ostravice 2021.

⁶⁵ SZM, PPB, fond 21a Jindřich a Marie Grubhofferovi, inv. č. AP 1233, kart. I.

⁶⁶ Tamtéž, inv. č. AP 1986, kart. I.

1967 koupí od spisovatelky.⁶⁷ Je uložen jako jeden celek, ve kterém jsou v jednotlivých oddílech řazeny za sebou vždy nejdříve materiály Jindřicha Grubhoffer a potom materiály Marie Grubhofferové. Fond nezahrnuje osobní doklady. Cenné jsou oddíly korespondence. V korespondenci Jindřicha Grubhoffer jsou nejvýznamnější dopisy Petra Bezruče, s nímž byli na Ostravici v kontaktu, a Vojtěcha Martíňka, v korespondenci Grubhofferové to jsou dopisy od ilustrátora jejích knih, akademického malíře Františka Vrobela (z let 1937–1948) a korespondence s nakladatelstvím Šolc a Šimáček (z let 1938–1949), v němž vydala většinu svých knih. Hlavní oddíl tvoří rukopisy próz. Nacházíme strojopisy knih pro děti: *Bingo a děvčátka* (vydáno jako *Bingo*, Šolc a Šimáček, Praha, 1948),⁶⁸ *Kvik: Osudy malého veveráčka v lese i v zajetí* (Josef R. Vilímek, Praha 1936),⁶⁹ pokračování *Kvikova rodina* (Šolc a Šimáček, Praha 1941)⁷⁰ a německý překlad románu *Quick* (nevíme, zda knižně vyšel).⁷¹ Dále jsou zastoupeny strojopisy dívčích románů: *Za krásou a láskou* (Šolc a Šimáček, Praha 1938; původně *Margit a Helena*),⁷² *Hvězda rodiny* (Společenské podniky, Praha 1944)⁷³ – romány vycházely nejprve na pokračování v *Ostravském deníku*, historicko-dobrodružný román z prostředí říše Inků *Poklady čtyř sluncí* (Cesta, Praha 1944)⁷⁴ a sci-fi román pro mládež *Prázdniny ve hvězdách* (Alois Hynek, Praha 1947).⁷⁵ Fond obsahuje také nevydané práce. Román z 16. století *Petříčkovy bloudění*⁷⁶ nevyšel kvůli zrušení nakladatelské smlouvy v Československém spisovateli pro neakceptování požadovaných úprav (převedení děje o století později aj.) autorkou. Autorka napsala také román o proměně soudobé vesnice (inspirací byly rozhovory s místními obyvateli v době, kdy se v roce 1950 léčila v kroměřížské nemocnici s vážným onemocněním) *Vesnická kronika*, který ale nebyl Československým spisovatelem přijat. Vydání se nedočkal ani manželem přepracovaný text s názvem *Pole vydá klasy*.⁷⁷ Fond obsahuje také strojopisy povídek a rozhlasových pořadů pro děti či osobní fotografie manželů Grubhofferových.

Prozaické tvorbě, částečně pro mládež, se věnovala předčasně zesnulá ostravská autorka Věra Stolaříková (9. 12. 1921, Ostrava – 3. 10. 1944, Ostrava). Stolaříková začala uveřejňovat své práce již jako gymnaziální studentka. Po maturitě nastoupila na místo knihovnice v Ostravě. Přípravovala k vydání dvě povídkové knihy, ale jejich uveřejnění se již nedočkala. Její předčasný skon považovali za velkou spisovatelskou ztrátu Vojtěch Martínek, Zdeněk Bár, Adolf Tománek či Drahomír Šajtar, který ji nazval *největším talentem ostravské válečné generace*.⁷⁸ Šajtar se ujal její pozůstalosti a usiloval o vydání výboru próz již ve 40. letech 20. století. Knižně vyšly její texty až v jeho výboru *Pole slunečnic* (Sfinga, Ostrava 1991). Pozůstalost v rozsahu čtyř kartonů daroval bratr autorky Ivo Stolařík

⁶⁷ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

⁶⁸ SZM, PPB, fond 21a Jindřich a Marie Grubhofferovi, inv. č. AP 2361, kart. IV.

⁶⁹ Tamtéž, inv. č. AP 2363, kart. IV.

⁷⁰ Tamtéž, inv. č. AP 2366, kart. IV.

⁷¹ Tamtéž, inv. č. AP 2364, kart. IV.

⁷² Tamtéž, inv. č. AP 2373, kart. VI.

⁷³ Tamtéž, inv. č. AP 2379, kart. VI.

⁷⁴ Tamtéž, inv. č. AP 2368, kart. VI.

⁷⁵ Tamtéž, inv. č. AP 2369, kart. V.

⁷⁶ Tamtéž, inv. č. AP 2367, kart. IV.

⁷⁷ SZM, PPB, fond 21a Jindřich a Marie Grubhofferovi, inv. č. AP 2370–71, kart. V.

⁷⁸ ŠAJTAR, Drahomír (ed.): STOLAŘÍKOVÁ, Věra: *Pole slunečnic*. Ostrava 1991, s. 157.

v letech 1975 a 1983.⁷⁹ Fond obsahuje osobní doklady autorky. V rámci korespondence převažují dopisy s ostravským rozhlasem (z let 1940–1943), s nímž spolupracovala. Fond obsahuje nevydané práce, včetně rané básnické tvorby z let 1932–1935.⁸⁰ Vedle textů uveřejněných ve výboru *Pole slunečnic* fond obsahuje další nevydané drobné prózy. V oddílu výstřižků je dochována velká část časopisecky publikovaných próz. V letech 1936–1939 publikovala drobné črty v časopise pro dívky *Zora*. V letech 1939–1940 publikovala v jičínském studentském časopise *Práce*. V letech 1939–1942 publikovala ve *Studentském časopise* (zde začínal např. básník Josef Hiršal). Její lyricko-epické texty vycházely počátkem 40. let 20. století také v *Ostravské neděli* Josefa Filgase. Fond také zahrnuje strojopisy pásem, které vytvářela pro rozhlasovou středoškolskou rubriku (později čerpalala i z knihovnické praxe). Pozůstalost také obsahuje osobní fotografie Stolaříkové.

Poezii katolické orientace reprezentuje dílo učitelky a básničky Marie Glabazňové (19. 10. 1896, Kroměříž – 22. 6. 1980, Kroměříž; publikovala také pod pseudonymy Marie Kadulová, Marie Krzeszovjaková).⁸¹ Glabazňová jako učitelka pracovala v Kroměříži, v Kateřinkách u Opavy, v Břeclavi, Hodoníně, v Ostravě-Vítkovicích a v Praze. V Ostravě působila ve skupině spisovatelů okolo *Moravskoslezského deníku*. Osobní fond čítá 33 kartonů.⁸² Část darovala neteř Josefa Vašici Božena Gelnarová v roce 1982, další část byla získána v roce 1991 z Okresního archivu Kroměříž a největší část pak v roce 1993 od MěNV Praha. Fond obsahuje řadu osobních dokladů pojících se zejména k učitelskému působení. Rozsáhlá je korespondence s řadou literátů. Glabazňová si velmi cenila korespondence s Petrem Bezručem (z let 1936–1957), který jí zasílal veršované pozdravy či poděkování za její zasláná díla. V souvislosti s aktivitou Glabazňové v časopise *Poesie* je zajímavá korespondence s Janem Strakošem (z let 1933–1934). Cenná je také korespondence s Vojtěchem Martínkem (z let 1933–1956), který otiskoval její texty v *Besedách Moravskoslezského deníku*. Glabazňová se také obracela na Adolfa Tománka z nakladatelství Iskra – v roce 1939 nabízela nakladatelství své básně,⁸³ v roce 1947 vzpomínkovou knihu *Pod starou věží*,⁸⁴ v roce 1948 povídky pro dívky *Skleněná perla*,⁸⁵ k vydání ale nedošlo z důvodu zrušení nakladatelství v roce 1948.⁸⁶ Glabazňová byla také v blízkém kontaktu s katolickými autory Josefem Florianem, Jaroslavem Durychem, Janem Čepem, Františkem Lazeckým, Albertem Vyskočilem, Bohuslavem Reynkem (zasílal jí mj. své grafiky), Jakubem Demlem a Pavlou Kytlicovou. Deml např. v dopise 17. června 1943 vyzdvihl její sbírku *Zimostráz* (Rudolf Kmoch, Praha 1943): *Zimostrázem uctila jste Vaši sestru slovem, které je z Vašich slov nejpodstatnější, nejasketičtější, nejpokornější, nejbolestnější a nejhudebnější. Je to arcíř pro Vás zrovna tak malá útěcha jako pro mne „Smrt Pavly Kytlicové“ [...]*.⁸⁷ Prosazování prací Glabazňové k vydání nebylo snadné a Glabazňová se obracela na známé spisovatele, zda by jí mohli poskytnout doporučení. Vladimír

⁷⁹ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

⁸⁰ SZM, PPB, fond 25 Věra Stolaříková, inv. č. AP 1413a, kart. I.

⁸¹ Vzpomínku na Marii Glabazňovou a její životopis uveřejnil Leopold Čada v bibliofilii GLABAZŇOVÁ, Marie: *Dar popelných samot*. Ostrava 1990.

⁸² Zpracován v prvním stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

⁸³ SZM, PPB, fond 12 nakladatelství Iskra, př. č. 107/63/2454, kart. II.

⁸⁴ Tamtéž, př. č. 107/63/2455, kart. II.

⁸⁵ Tamtéž, př. č. 107/63/2452, kart. II.

⁸⁶ Tamtéž, př. č. 107/63/2456, kart. II.

⁸⁷ Tamtéž, fond 19a Marie Glabazňová, př. č. L 1/93/685, kart. III.

Holan jí 6. dubna 1959 odpovídá: *Vážená, Váš dopis mne hledal. Bohužel při jeho čtení vidím, že nevíte nic o mé „situaci“. Už po deset let nemohou vycházet mé práce pro „dekadenci a formalismus“. Vyšla-li nějaká drobnost, pak jen bibliofilsky v nejmenším nákladu; nemohu se o tom šířit, jsem vážně nemocen se srdcem. Jak bych Vám tedy mohl pomoci? Je-li naše práce dobrá, vydrží a vyjde – třeba po naší smrti. Dobře se na Vás pamatují a v utrpení jsem s Vámi. Váš Vl. Holan.*⁸⁸ Rozsáhlý je oddíl rukopisů a strojopisů básní. Glabazňová psala mj. básně inspirované památkou spisovatelů či umělců. Půvabné verše věnovala např. kroměřížskému rodákovi Maxi Švabinskému, které ocenil František Horečka⁸⁹ či František Lazecký.⁹⁰ Fond obsahuje četné strojopisy vydaných prací Glabazňové *Kroky na dlažbě* (Václav Petr, Praha 1937),⁹¹ *Korálový věnec* (Václav Petr, Praha 1938),⁹² *Růže z tmy* (Ladislav Kuncíř, Praha 1944),⁹³ *Sestra smrt* (Edice Varietas, Kroměříž 1946)⁹⁴ a také strojopisy prací, později bibliofilsky vydaných jejím velkým obdivovatelem Leopoldem Čadou (viz dopisy z let 1934–1979). Verše z let 1942–1967 Čada zahrnul do souboru *Starý bronzový svícen* (Ostrava 1967), vydal také zmíněný soubor básní Švabinskému *Četl v žilobití vrásek* (Ostrava 1975) a po její smrti z její pozůstalosti připravil výběr veršů z let 1942–1969 *Dar popelných samot* (Ostrava 1990). Fond také obsahuje autorčiny prózy, mj. strojopis nevydaného dívčího románu *Pod starou věží*,⁹⁵ či její zápisy z cest do Cařihradu či Podkarpatské Rusi.⁹⁶ Fond také obsahuje osobní fotografie Glabazňové či bibliofilská vydání knih spisovatelů, s nimiž byla v kontaktu.

Překladačské činnosti se věnovala Zdeňka Pavlousková (2. 5. 1898, Jičín – 11. 12. 1993, Ostrava, roz. Pavlousková).⁹⁷ Pocházela z hudebně založené rodiny. Po studiích v Kralupech nad Vltavou pokračovala na dívčím lyceu v Praze, které však ukončila po vypuknutí první světové války, dále se vzdělávala soukromě – studovala němčinu, ruštinu, angličtinu a především francouzštinu. Věnovala se také hudbě (klavír, zpěv). V letech 1919–1920 studovala ve Francii, kde se seznámila s verši básnířky Marceline Desbordes-Valmorové. V roce 1925 se provdala za klavíristu a malíře Otakara Pavlouska, s nímž se v roce 1927 přestěhovala z Prahy do Ostravy (založil zde Spolek pro komorní hudbu). Po smrti manžela v roce 1950 začala pracovat jako zdravotní sestra na onkologickém oddělení v Paskově, později pracovala jako dokumentační sestra na patologickém oddělení v Ostravě-Zábřehu. Byla také činnou členkou dobročinných spolků, mj. Dobrovolných sester Českého červeného kříže. Věnovala se básnickému překladu. Přeložila *Knížku něžností* Desbordes-Valmorové (Jaroslav Podroušek, Praha 1945). Ukázky jejích básní poskytla také do knihy *Prokletí básníci* od Paula Verlaina (Otto Giral, Praha 1946) a později do sborníku *Duhové mosty* (Albatros, Praha 1973). Jejím největším dílem je

⁸⁸ Tamtéž, př. č. L 3/82/84, kart. IV.

⁸⁹ Tamtéž, př. č. L 1/93/714, kart. IV.

⁹⁰ Tamtéž, př. č. L 1/93/885, kart. V.

⁹¹ Tamtéž, př. č. L 1/93/1506, kart. V.

⁹² Tamtéž, př. č. L 1/93/1523, kart. V.

⁹³ Tamtéž, př. č. L 1/93/1536, kart. V.

⁹⁴ Tamtéž, př. č. L 1/93/1566, kart. VI.

⁹⁵ Tamtéž, př. č. L 1/93/1600, kart. VI.

⁹⁶ Tamtéž, př. č. L 1/93/2636–2637, kart. XIV.

⁹⁷ K životu Zdeňky Pavlouskové bibliofilie PAVLOUSKOVÁ, Zdeňka: *Úsměvy a vyznání*. Ostrava 1992; PAVLOUSKOVÁ, Zdeňka: *Souznění: Z hudební korespondence*. Ostrava 1993; PALÁKOVÁ, Lenka – PALÁK, Milan: *Zdeňka Pavlousková: Pamětní tisk*. Ostrava 1994.

překlad *Bídníků* Victora Huga (Odeon, Praha 1976). Pozůstalost v rozsahu dvou kartonů byla získána v roce 1995 darem od Milana Paláka.⁹⁸ Fond neobsahuje osobní doklady. V rámci korespondence představuje největší celky korespondence s Marií Gutwirthovou (z let 1932–1986), Vojtěchem Martínkem (z let 1941–1946), Marií Podešovou (z let 1987–1991), Jaroslavem Teichmannem (z let 1967–1992) z ostravského kroužku bibliofilů (zasílal ji mj. bibliofilie svých překladů ruských básníků) či překladatelem z francouzštiny Leopoldem Vrlou (z let 1979–1981). Fond obsahuje strojopis zmíněné *Knížky něžnosti*.⁹⁹ Přes řadu pozitivních ohlasů se Pavlouskové dostalo jisté kritiky v rozboru Jiřího Levého, jemuž překladatelka 29. října 1965 odpovídá: *Původně jsem toužila zasvětit svůj život hudbě, pianu a zpěvu, ale nenadálá choroba, krevní onemocnění, mne přinutila přeseďlat. Pustila jsem se do odborného studia jazyků, francouzštiny a němčiny, jednak doma, jednak v cizině, především ve Francii, kde jsem prožila větší část učebné doby a kam později, když jsem se provdala, častěji jsem zajížděla. Tam jsem si zamilovala poezii Marceliny D.- V., této romantické žebračky lásky, která mi naléhavě připomínala naši geniální žebračku, Boženu Němcovou. [...] Milovala jsem slova prokvená, která by se navzájem nepřekřikovala, nýbrž jedno od druhého se zapalovala, jak jsem tu milostnou souhru milovala u Boženy Němcové a nikdy se jí nedomilovala. S touhle koncepcí, smím-li si to troufat tak nazvat, jsem se pustila do překládání Knížky něžnosti [...].¹⁰⁰ Pavlousková byla v blízkém kontaktu s Josefem Palivcem, jehož dopisy se však v pozůstalosti nedochovaly.¹⁰¹ Ve fondu nacházíme pouze krátký přípravný materiál z období po jeho úmrtí 30. ledna 1975, v němž Pavlousková píše: *Jeho poezie je seskupena do takové melodie, rytmu, jenž má barvu a třpyt. Není u nás mnoho lidí, kteří rozumí poezii Palivcově. Obdivu zaslouží, že básník vyslovil myšlenku, že se rodí nová krása, pro kterou jsou psány básně i čteny. Krása umění si podrobí svět. Umění není bez svobody, ze svobody vychází, ke svobodě míří, osvobozuje čtenáře. Básník si sám postavil v cestu překážky, netoužil po lehkém vítězství. To je tajemství úspěchu, že byly přijaté dobrovolně. Zásluhy Palivcovy na frontě ilegálního osvobozenického boje nebyly dosud doceněny. Ale jisté je, že zaznamenány jsou a vysloveny budou [...].¹⁰² Fond obsahuje také osobní fotografie Pavlouskové.**

Povídky psala matematicka a prozaička Marie Vosiková (2. 2. 1942, Ostrava – 21. 6. 2014, Ostrava, roz. Dostálová).¹⁰³ Vosiková vystudovala Matematicko-fyzikální fakultu UK. Většinu života prožila v Rožnově pod Radhoštěm, kde pracovala v oboru výpočetní techniky. Od 90. let 20. století často pobývala ve Švýcarsku. Její tvorbu ovlivnilo přátelství s filmovým režisérem Jaromilem Jirešem a příslušnost k ostravské skupině Generace. Do literatury vstoupila povídkami *Kapky rosy* (Profil, Ostrava 1979). Následoval román *Louka* (Profil, Ostrava 1981), povídkový soubor *Klíče* (Profil, Ostrava 1987), povídkové soubory *Dámy bez deštníku* (Anagram, Ostrava 2002) a *Jen já a ty* (Isadora,

⁹⁸ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem. Fond Pavlouskové v rozsahu osmi kartonů uchovává také Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze.

⁹⁹ SZM, PPB, fond 78a Zdeňka Pavlousková, inv. č. AP 78a/230, kart. I.

¹⁰⁰ Tamtéž, inv. č. AP 78a/182, kart. I.

¹⁰¹ Ke korespondenci Josefa Palivce se Zdeňkou Pavlouskovou: FEDROVÁ, Stanislava – RAMBOUSEK, Jiří – PELÁN, Jiří (eds.): *Josef Palivec: Listář 1*. Praha 2010, s. 385–519.

¹⁰² SZM, PPB, fond 78a Zdeňka Pavlousková, inv. č. AP 78a/27, kart. I.

¹⁰³ O životě a díle Marie Vosikové: PRŮŠA, Lukáš: Za Marií Vosikovou. *Průhledy*, 2014, s. 42–43; k povídkové tvorbě: URBANOVÁ, Svatava: Fiktivní svět životních zkušeností v povídkách Marie Vosikové aneb Malá lekce z fenomenologické ontologie. In: BAŁOWSKI, Mieczysław (ed.): *Doświadczenie codzienności w języku i literaturze czeskiej / Český jazyk a literatura a prožívání každodennosti*. Poznaň 2015, s. 199–207.

Praha 2006). Autorčiny prózy rozvíjejí jednoduchý příběh s obecnými lidskými tématy lásky, domova, stárnutí a smrti. Fond v rozsahu tří kartonů byl zakoupen od Vosikové v letech 1988 a 1989.¹⁰⁴ Fond neobsahuje osobní doklady, fotografie či korespondenci, sestává pouze z rukopisů či strojopisů prací autorky, zejména povídek vydaných v uvedených souborech. Jedná se o rukopis povídky *Moje osobní odvaha odpovídá okolnostem* (1., 2. a 3. verze),¹⁰⁵ rukopis povídky *Dispozice*,¹⁰⁶ strojopis povídky *Nositel vyznamenání za vynikající práci*,¹⁰⁷ strojopis povídky *Svatá za dědinou*,¹⁰⁸ strojopis povídky *Meditace obchodního ředitele* (2. verze, 1987),¹⁰⁹ strojopis povídky *Rozsudek* (2. verze, 1987, 3. verze 1988),¹¹⁰ strojopis povídky *Pavlík* (3. verze, 1988),¹¹¹ rukopis povídky *Metamorfózy-Synopse*,¹¹² strojopis povídky *Oblázková pláž*,¹¹³ strojopis románu *Louka* (2. verze).¹¹⁴ Fond obsahuje kromě toho také strojopisy reportáží Vosikové z cest do Španělska,¹¹⁵ Leningradu a Finska pro rozhlasové pořady¹¹⁶ či strojopisy pohádek z let 1975–1976.¹¹⁷

Vedle česky píšících spisovatelek se v PPB nachází fond německy píšící spisovatelky a publicistky Marii Stony (1. 12. 1859, Třebovice – 30. 3. 1944, Třebovice, roz. Stonawská, provdaná Scholzová). Žila na svém rodném zámku v Třebovicích. Vdala se za Alberta Scholze, syna ředitele důlních a hutních závodů. Po sedmi letech strávených s manželem v Chropyni jej opustila a vrátila se s dcerou k rodičům na zámek do Třebovic. Tam začala literární dráhu pod jménem Maria Stona. Stona kolem sebe dokázala soustředit významné osobnosti. K okruhu hostů patřila mj. rakouská spisovatelka a mírová aktivistka Bertha von Suttner. Byli zvaní i začínající umělci a nadané děti z okolí (např. Ilja Hurník).¹¹⁸ Dcera Helena Scholzová-Železná měla na zámku sochařský ateliér a byla poslední majitelkou rodinného sídla před jeho poválečnou konfiskací. Část pozůstalosti Stony byla zakoupena v roce 1977 z likvidovaného Literárního archivu Slezského ústavu ČSAV spolu s dalšími písemnostmi (mj. německého spisovatele Augusta Scholtise, z nichž byl vytvořen samostatný fond). Fond čítá dva archivní kartony.¹¹⁹ Pozůstalost dokumentuje zejména publicistickou činnost autorky, chybí osobní doklady. Nacházíme rozsáhlé konvoluty článků z let 1879–1905¹²⁰ a fejetonů a črt z let 1922–1929.¹²¹ Vedle

¹⁰⁴ Zpracován v prvním stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

¹⁰⁵ SZM, PPB, fond 76 Marie Vosiková, př. č. L 56/89/2, L 56/89/8, L 56/89/11, kart. I.

¹⁰⁶ Tamtéž, př. č. L 56/89/5, kart. I.

¹⁰⁷ Tamtéž, př. č. L 56/89/6, kart. I.

¹⁰⁸ Tamtéž, př. č. L 56/89/7, kart. I.

¹⁰⁹ Tamtéž, př. č. L 56/89/9, kart. I.

¹¹⁰ Tamtéž, př. č. L 56/89/10, př. č. L 56/89/13, kart. I.

¹¹¹ Tamtéž, př. č. L 56/89/14, kart. I.

¹¹² Tamtéž, př. č. L 56/89/15, kart. I.

¹¹³ Tamtéž, př. č. L 56/89/16, kart. I.

¹¹⁴ Tamtéž, př. č. L 56/89/42, L 56/89/43, L 56/89/44, kart. I.

¹¹⁵ Tamtéž, př. č. L 56/89/17-18, kart. I.

¹¹⁶ Tamtéž, př. č. L 56/89/22, L 56/89/23, kart. I.

¹¹⁷ Tamtéž, př. č. L 16/88/1–38, kart. III.

¹¹⁸ Ke kulturnímu salonu Marii Stony monografie PELC, Martin: *Maria Stona und ihr Salon in Strzebowitz : Kultur am Rande der Monarchie, der Republik und des Kanons*. Opava 2014.

¹¹⁹ Zpracován v prvním stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

¹²⁰ SZM, PPB, fond 46a Maria Stona, př. č. 41/77/21, kart. I.

¹²¹ Tamtéž, př. č. 41/77/22, kart. I.

toho je zastoupena také předválečná básnická tvorba autorky prostřednictvím konvolutu výstřížků tištěných básní z let 1934–1937.¹²² Dramatickou tvorbu reprezentují strojopisy nevydaných veseloher *Das Nationalgeschenk*,¹²³ *Lucia*¹²⁴ či satirické hry *Die Bande des Blutes*.¹²⁵ Zajímavostí je námět pro filmový scénář.¹²⁶ Ve sbírce PPB se nachází také málo známé fotografie autorky.

Nejnovejším fondem je fond sekretářky Petra Bezruče Zdenky Tomáškové (1929, Zámeček u Kroměříže – 6. 7. 2021, Kostelec na Hané, roz. Kadlecová). Bezruče poznala v jedenácti letech v Kostelci na Hané. Po úmrtí Antonína Pírka v roce 1948 se začala starat o Bezručovy organizační záležitosti a korespondenci. Vedle básníka strávila nepřetržitě skoro deset let až do jeho smrti v roce 1958. Po ukončení působení u Bezruče pracovala ve zdravotnictví a ve školství, v oboru dětské psychologie. Zúčastnila se mnoha besed či rozhlasových pořadů a dokumentárních filmů o Bezručovi. V závěru života pobývala na Javořině nad Starými Hamry. V roce 2019 jí byla udělena Cena města Opavy a o rok později se stala laureátkou Ceny Petra Bezruče. Základ fondu vznikl v letech 2008–2009 koupí od autorky a čítá sedm archivních kartonů.¹²⁷ První část tvoří dokumenty pojící se k Bezručovi – korespondence s jednotlivci či institucemi z posledních deseti let jeho života, rukopisy příležitostných básní či veršovaných pozdravů (zejména pozdravy z Lysé hory), fotografie, články, tiskoviny či dokumenty Bezručových obdivovatelů. Druhou částí jsou dokumenty pojící se k vlastní činnosti Tomáškové, zejména korespondence s jednotlivci i institucemi. Materiály přibližují mj. náplň její spolupráce se Slezským studijním ústavem a posléze ustavovaným Památkem Petra Bezruče, jemuž Bezruč odkázal svou pozůstalost, a činnost Tomáškové mající za cíl zachování Bezručova odkazu, mj. strojopisy přednášek o Bezručovi, které daly vzniknout vzpomínkové knize *Ortel samoty* (Doplněk, Brno 2003). K cennému doplnění fondu došlo v roce 2021 zakoupením dopisů od bezručovského badatele Viléma Vlka (z let 1968–2020). Korespondence mezi dvěma přáteli dává nahlédnout nejen do soukromí Tomáškové, ale i do jejích postojů k otázkám spojeným se vztahem veřejnosti k Bezručovi po roce 1989. Věnují se mj. kauze, která se vytvořila kolem zachování Bezručova tzv. Červeného domku v Kostelci na Hané, v níž se Tomášková, spolu s literární historičkou Zdenou Pfefferovou, osobně angažovala. Vedle toho Tomášková se zklamáním hodnotí ve veřejném prostoru rezonující zkrácené interpretace Bezručovy osobnosti. Korespondence mezi Tomáškovou a Vlkem se promítala také do Vlkova bulletinu *Bezručův kraj a Bezručův hlas*, vydávaného v Palkovicích, kde otiskoval výňatky z jejich dopisů.

Závěr

Ve studii jsme se zaměřili na osobní fondy spisovatelek uchovávané ve sbírce Památníku Petra Bezruče Slezského zemského muzea. Jakkoli se může zdát tento soubor autorek působících od konce 19. století do počátku 21. století zdánlivě nesourodý, jejich mnohdy spleť životní osudy a rozmanité spisovatelské dráhy dávají nahlédnout do dobového

¹²² Tamtéž, př. č. 41/77/20, kart. I.

¹²³ Tamtéž, př. č. 41/77/19, kart. I.

¹²⁴ Tamtéž, př. č. 41/77/17, kart. I.

¹²⁵ Tamtéž, př. č. 41/77/16, kart. I.

¹²⁶ Tamtéž, př. č. 41/77/18, kart. I.

¹²⁷ Zpracován ve druhém stupni evidence s nepublikovaným soupisem.

literárního života severní Moravy a Slezska, případně Valašska. Literární díla dobře známých, ale také dnes mnohdy zapomenutých spisovatelek nejen odrážely, ale i spoluvytvářely regionální kulturní identitu. Řada ze sledovaných autorek se svou organizátorskou činností také aktivně podílela na podobě regionálního kulturního života. Prostřednictvím málo známých či dosud neznámých materiálů z pozůstatostí autorek před námi ožívají bohaté spisovatelské kontakty a vazby. Vnímáme, také prostřednictvím korespondence, že jsou jednotlivé fondy navzájem silně provázány. Dokumenty zprostředkovávají inspirační podněty, motivace a neznámé okolnosti provázající vznik řady literárních prací. Studie si klade za cíl přispět k poznání bohaté literární tradice regionu, připomenout zapomenuté autorky či zapomenuté texty a podnítit zájem dalších badatelů.

Bibliografie

Archivní prameny

Slezské zemské muzeum, Památník Petra Bezruče

fond 1 Petr Bezruč

fond 2a Vojtěch Martínek

fond 5a Zora Orlická

fond 12 nakladatelství Iskra

fond 15a Emilie Gudrichová

fond 16a Ludmila Hořká

fond 17a Jarmila Glazarová

fond 19 Marie Glabazňová

fond 21a Jindřich a Marie Grubhofferovi

fond 22 Zdeněk Bár

fond 25 Věra Stolaříková

fond 40 Milan Rusinský

fond 46a Maria Stona

fond 54a Marie Podešvová

fond 64 Alois Sivek

fond 67 Vilma Volková

fond 76 Marie Vosiková

fond 78a Zdeňka Pavlousková

Literární archiv Památníku národního písemnictví

fond Jarmila Glazarová

fond Zdeňka Pavlousková

Tištěné prameny

[J. N.]: Zora Orlická. *Opavský týdeník*, 4. 6. 1898, s. 1.

NOVÁKOVÁ-LISCOVÁ, Míla: Za Zorou Orlickou. *Noviny těšínské*, 13. 4. 1907, s. 1–3.

Literatura

ADAMEC, Tomáš: *Případ manželů Grubhofferových : O dvou zapomenutých spisovatelích z Ostravice*. Ostravice 2021.

BÍLEK, Karol (ed.): *Jarmila Glazarová 1901–2001: sborník textů z konference ke 100. výročí narození*. Staré Hradky 2002.

DRAGONOVÁ, Martina (ed.): VLAŠÍNOVÁ, Drahomíra: *Ludmila Hořká: Hořký život – hořké jméno. Portrét spisovatelky Ludmily Hořké*. Opava 2017.

FEDROVÁ, Stanislava – RAMBOUSEK, Jiří – PELÁN, Jiří (eds.): *Josef Palivec : Listář 1*. Praha 2010.

KNAPÍKOVÁ, Jaromíra: *Emilie Maria Gudrichová (1888–1970) : Průkopnice českého mateřského školství ve Slezsku a básnířka*. Hradec nad Moravicí 2021.

Kol. aut.: *Mapy ráje : Vzpomínky na Marii Podešvovou*. Rožnov pod Radhoštěm 2016.

MÁLKOVÁ, Iva – URBANOVÁ, Svatava (eds.): *Literární slovník severní Moravy a Slezska 1945–2000*. Ostrava 2001.

- PALÁKOVÁ, Lenka – PALÁK, Milan: *Zdeňka Pavlousková : Pamětní tisk*. Ostrava 1994.
- PELC, Martin: *Maria Stona und ihr Salon in Strzebowitz : Kultur am Rande der Monarchie, der Republik und des Kanons*. Opava 2014.
- PRŮŠA, Lukáš: Za Marií Vosikovou. *Průhledy*, 2014, s. 42–43.
- SOBOTKA, Richard: *Naše paní Vilma : Ohlédnutí za tetičkou Vilinou Volkovou. Vzpomínky, vyprávění, ohlasy*. Rožnov pod Radhoštěm 2003.
- ŠAJTAR, Drahomír (ed.): STOLAŘÍKOVÁ, Věra: *Pole slunečnic*. Ostrava 1991.
- ŠIL, Jiří: Historický vývoj a současný stav sbírkového fondu Památníku Petra Bezruče Slezského zemského muzea. In: SMOLKA, Zdeněk (ed.): *Petr Bezruč – bard prvý, co promluvil*. Ostrava 2018, s. 98–116.
- URBANOVÁ, Svatava: Fiktivní svět životních zkušeností v povídkách Marie Vosikové aneb Malá lekce z fenomenologické ontologie. In: BAŁOWSKI, Mieczysław (ed.): *Doświadczenie codzienności w języku i literaturze czeskiej / Český jazyk a literatura a prožívání každodennosti*. Poznaň 2015, s. 199–207.

Summary

Archival fonds of women writers in The Petr Bezruč Memorial of the Silesian Museum in Opava

The Petr Bezruč Memorial of the Silesian Museum in Opava is a literary institution that preserves a collection of important personalities of the literary and cultural life of northern Moravia, Silesia and partly Wallachia, from the second half of the 19th century to the present. This study aims to present the archival collections of thirteen female regional writers and to draw attention to unknown or unpublished materials, especially correspondence. Simultaneously we want to draw attention to the wide network of links of regional cultural life through the great interconnectedness of archive collections. From the point of view of genre and content, these are diverse literary works by female authors of various education, artistic ambitions and life experiences. The collection includes personal estates of important regional female writers of the Opava region – Emilie Gudrichová (1888–1970), the Hlučín region – Ludmila Hořká (1892–1966), Wallachia – Vilma Volková (1903–1969), Marie Podešvová (1901–1994), Beskydy and Wallachia – Jarmila Glazarová (1901–1977). We also present short stories – Věra Stolaříková (1921–1944), Marie Vosiková (1942–2014), children's and youth literature – Marie Grubhofferová (1901–1977), catholic-oriented poetry – Marie Glabazňová (1896–1980), natural poetry – Zora Orlická (1880–1907), translations – Zdeňka Pavlousková (1898–1993) and memorial prose (Zdenka Tomášková (1929–2021). In addition to female writers writing in the Czech language, we also deal with a female author writing in German – Maria Stona (1859–1944).